Trollhättans Stad

Dokumentbeteckning:	**Rutin Munhälsa och Tandvård – Särskilt tandvårdsstöd (Nödvändig tandvård, Munhälsobedömning)**
Antaget av/Ansvarig	Carola Svantesson
Handläggare	Anette Hernvall, MAS
Processägare	
Handlingen förvaras	Diarie: Evolution
Diarienummer	240680
Datum	2019-09-03 Tillägg i MAS ansvar 2024-10-13 Revidering 2025-12-03 Revidering, tillägg ansvar socialsekreterare 2026-08-06 Revidering

Syfte:	Vara delaktiga i att våra brukare/patienter får en bra mun- och tandhälsa.
Gäller för:	All personal inom Omsorgsförvaltningen och externa utförare enligt LOV
Referensdokument:	Tandvårdslagen 1985:125 Tandvårdsförordningen 1998: 133. Reform om Tandvård i samband med sjukdom och funktionshinder Tillägg: Lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125) svenskforfattningssamling.se/sites/default/files/sfs/2025-05/SFS2025-408.pdf

Uppföljning:	Egenkontroll/Statistik
Implementering:	Alla medarbetare ska informeras om rutinen**.**

Innehåll

Dokumentbeteckning:.....1
Rutin Munhälsa och Tandvård – Särskilt tandvårdsstöd.....1
(Nödvändig tandvård, Munhälsobedömning).....1
Bakgrund.....2
Berättigade till Intyg om nödvändig tandvård/munhälsobedömning.....3

Samtycke 4
Ansvar för att utfärda intyg 4
Uppsökande verksamhet 5
Munhälsobedömning 5
Munvårdskort 5
Utbildning i allmän munhälsovård 5
Ansvarsområden 6
Omsorgspersonal 6
Sjuksköterska 6
Socialsekreterare, EMSO 6
Medicinskt Ansvarig Sjuksköterska 6
Fortbildning 7
Avvikelser 7
Egenkontroll 7

Bakgrund

Munhälsan är en del av hälsan. En god munhälsa är en viktig faktor för varje människas välbefinnande och livskvalitet. En frisk munhåla underlättar en fullvärdig nutrition där förmågan att tugga och svälja samt uppleva smaker är viktiga funktioner för den enskildes välmående.

Munvården måste ses som en del av vården och ingå i den dagliga rutinen. Att hjälpa en person med munhygien bygger på ett stort förtroende där personens egna önskemål är det centrala. Personalen ska uppmuntra till egen aktivitet och stödja den på samma sätt som all annan daglig verksamhet och utöka hjälpen gradvis när behovet ökar.

Munvården ska följas upp regelbundet så att man i tid kan upptäcka ett ökat hjälpbehov. Aktuella data om munvården ska finnas i genomförandeplan/journal.

Tandvården betalas enligt det nationella högkostnadsskyddet för öppen hälso- och sjukvård med samma rätt till frikort.

- Nödvändig tandvård (N-tandvård) innebär sådan tandvård som påtagligt förbättrar möjligheten att äta och motverkar smärta och obehag. Har man rätt till munhälso-bedömning har man även rätt till nödvändig tandvård, men en munhälsobedömning behöver inte utföras för att få möjlighet till nödvändig tandvård.
- Intyg om N-tandvård gäller tills vidare, men kan tidsbegränsas i de fall förbättringsutsikten inte kan bedömas.
- Berättigade personer ska behandlas inom Särskilt Tandvårdsstöd från 1 januari det år de fyller 19 år.
- Landstinget/Folktandvården ansvarar för att uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård erbjuds alla som enligt tandvårdslagen och tandvårdsförordningen omfattas av stödet, dvs. ingår i personkretsen, se nedan.
- Kommunen ansvarar för att identifiera de personer som ingår i personkretsen och ska erbjudas möjligheten till uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård.

Berättigade till Intyg om nödvändig tandvård/munhälsobedömning

- **Bor i särskilt boende** (äldreboende, servicehus och gruppbostäder)**.**

  OBS! Personer som är medboende/parboende eller har boendet av trygghetsskäl är inte berättigade till N-tandvårdsintyg, utan bedöms som ”Bor i eget boende ” enligt nedan.

  OBS! Det är behovet av omvårdnad som avgör din rätt till Särskilt Tandvårdsstöd.

- **Bor i eget boende** och har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och/eller hälso- och sjukvård i hemmet (genom kommunal primärvård) De personer som är berättigade utifrån sina behov men som tackar nej till insats då de saknar sjukdomsinsikt har också rätt till N-tandvårdsintyg.

  OBS! Det är det samlade behovet av omvårdnad som avgör om en person är berättigad till N-tandvård. Omvårdnad kan innefatta vård eller omsorg från personal inom hemtjänst, sjukvård eller närstående.

- **Har beslut om insatser enligt LSS** (Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade)

- **Har kroniska (eventuellt långvariga) psykiska eller fysiska funktionsnedsättningar.** Personer med psykisk funktionsnedsättning* saknar ibland sjukdomsinsikt och kännedom om rätten till N-tandvårdsintyg. Ofta ser dock socialtjänst, sjukvård och anhöriga behovet. Då kan N-tandvårdsintyg utfärdas av kommunen. I de fall kommunal insats saknas kan sjukvården identifiera behov, utfärda underlag som styrker funktionsnedsättningen och ansöka om N-tandvårdsintyg. Tandvårdssamordning Koncernkontoret fattar beslut utifrån underlaget.

  Personer med fysisk funktionsnedsättning med dagligt behov av stöd och hjälp med personlig vård och som inte har kommunala insatser utan får stöd av anhöriga, närstående med flera, kan ha rätt till N-tandvårdsintyg. Sjukvården identifierar behov, utfärdar underlag som styrker funktionsnedsättningen och ansöker om N-tandvårdsintyg. Tandvårdssamordning Koncernkontoret fattar beslut utifrån underlaget.

  Personer som har omfattande assistansersättning via försäkringskassan har rätt till N-tandvård.

  *psykisk funktionsnedsättning: vid psykossjukdom eller tillstånd med symtom där sjukdomsinsikt saknas eller är nedsatt. Symtom kan innebära isolering, svårt att ta egna initiativ, svår ångest, vanföreställningar, paranoida tankar, svårighet att klara rutiner i det dagliga livet såsom personlig hygien, regelbundna måltider, betala räkningar, sköta sin bostad.

Hur ska personer med demens bedömas?

Om demensdiagnos finns ska N-tandvårdsintyg utfärdas.

Personer med demens tappar ofta sin tandvårdskontakt. Munhälsan riskerar att snabbt försämras. Ett N-tandvårdsintyg förbättrar möjligheten till tidiga förebyggande insatser. Det går inte att bota en demenssjukdom och att etablera en tandvårdskontakt tidigt då kognitiva funktioner är mindre påverkade ger en stor vinst för individen.

Patienter med skyddad identitet:

För patienter med skyddad identitet ska ansökan fortsatt göras med blankett. Fyll i, skriv ut, underteckna och skicka med post till:

Västra Götalandsregionen

Tandvårdssamordning

Koncernkontoret

Regionens Hus

405 44 GÖTEBORG

Blankett läkarintyg för N-tandvård:
https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/osn11759-166117849-775/surrogate/L%c3%a4karintyg%20f%c3%b6r%20intyg%20om%20N-tandv%c3%a5rd%20vid%20privat%20ans%c3%b6kan.pdf

Samtycke

Det är viktigt att erbjudandet görs så att den enskildes medbestämmande respekteras. Erbjudandet och accepterandet skall dokumenteras i ”Intygsbeställningen” på vårdgivarwebben, VGR.
Vid behov skall god man eller anhöriga ge stöd att fatta beslut.

Observera att individen alltid har rätt att:

- tacka nej till erbjudandet.
- ångra sig.
- gå till den tandläkare han eller hon vill.
- säga nej till erbjudande om munhälsobedömning men har ändå rätt till Nödvändig tandvård.

Ansvar för att utfärda intyg

För kommunal primärvård i ordinärt boende KPV	Sjuksköterska
För gruppboende, Säbo och SocPsyk.	Sjuksköterska
För hemtjänst och boendestöd (utan KPV)	Socialsekreterare,

Utlämnaren av intyget bedömer att hen ingår i den personkrets som omfattas av stödet och uppfyller de krav på individuellt omvårdnadsbehov och bristande förmåga att själv söka tandvård som angetts i föreskrifterna, se ovan.

Uppsökande verksamhet

- Regionen skall svara för att uppsökande verksamhet bedrivs bland de som omfattas av personkretsen ovan.
- Den uppsökande verksamheten består av individuell munvårdsbedömning, handledning och utbildning av baspersonal samt förmedling av kontakt med tandvården vid behov.
- Den uppsökande verksamheten bedrivs av den vårdgivare som har träffat överenskommelse med omsorgsförvaltningens enheter.

Munhälsobedömning
En förenklad kontroll av munhåla, tänder och tandersättningar som utförs av en tandhygienist/tandläkare. Vid varje munhälsobedömning ges information och instruktion om daglig munvård, tittar på det individuella behovet och dokumenterar detta på ett munvårdskort.

Önskvärt är att vid varje munhälsobedömning ska ansvarig personal finnas med för att ge information om den boendes allmäntillstånd och speciella problem samt för att ta emot de individuella instruktioner som ges.

Vid behov hänvisas den boende till nödvändig tandvård.
Tandhygienist ska utbilda och handleda baspersonal.

Munvårdskort
Munvårdskortet är ett kommunikationskort mellan tandvårdspersonal och omsorgspersonal som ska utföra den dagliga munvården. Munvårdskorten är personliga och där beskrivs hur skötseln av tänderna ska gå till och vilka produkter hen ska använda.

Munvårdskortet skrivs av tandvårdspersonalen. En kopia ska finnas så att personalen och individen själv lätt kan se vad som ska göras i den dagliga munvården. Detta ska dokumenteras i genomförandeplanen.

Munvårdskortet ska tas med vid besök inom tandvården.
Om risk, problem eller resurs upptäcks ska en omvårdnadsplan upprättas. Exempel på problem i munhålan kan vara sår, svampinfektioner, blåsor och muntorrhet.

Utbildning i allmän munhälsovård
Tandvårdsenheten ska årligen och kostnadsfritt ge utbildning till baspersonal om allmän munhälsovård. Den handlar bland annat om vilka sjukdomar som kan få allvarliga konsekvenser vid dålig munhygien, vad personalen behöver vara uppmärksam på och betydelsen av god munhygien för allmäntillståndet hos personer med stort omsorgsbehov. Utbildningen kan varieras med olika teman och anpassas till olika personalgrupper, men kan även ges till anhöriggrupper.

Tandhygienisten kontaktar enhetschefen årligen, för att komma överens hur och när utbildningen ska genomföras.

Lägsta funktionsnivå för brukaren är att personen ska:

- kunna tugga och tala på ett bra sätt vad gäller tänderna.
- inte ha skavande proteser.
- inte ha någon smärta.
- vara fri från infektioner i munhålan.

Ansvarsområden

Omsorgspersonal

- Ge daglig munvård utifrån instruktionerna på munvårdskort/genomförandeplan.
- Om möjligt, närvara vid munhälsobedömningarna och ta emot de individuella instruktionerna om den fortsatta munvården och dokumentera munvårdshälsan i genomförandeplan.
- Kontakta sjuksköterska om man upptäcker brister i den boendes munhälsa.
- Vara kontaktlänk – boka tider, se till att personerna kommer iväg till tandvården, vid behov följa med.
- Informera personer i målgrupperna om möjligheten att få individuell munvårdsbedömning.
- Delta i utbildning i allmän munhälsovård.
- Anmäla avvikelse om samarbetet inte fungerar som det är tänkt.

Sjuksköterska

- Identifiera berättigade personer före 1 januari det år patienten fyller 20 år.
- Årligen erbjuda en munhälsobedömning.
- Informera om uppsökande verksamhet och erbjuda munhälsobedömning.
- Uppdatera alla kontaktuppgifter med mera i Intygsbeställningen.
- Den individuella vårdplanen ska även v.b. innefatta munvård.
- Delta i utbildning i allmän munhälsovård.
- Anmäla avvikelse om samarbetet inte fungerar som det är tänkt.

Socialsekreterare, EMSO

- Identifiera berättigade personer före 1 januari det år patienten fyller 20 år.
- Årligen erbjuda en munhälsobedömning.
- Uppdatera alla kontaktuppgifter med mera i Intygsbeställningen alternativt kontakta administratör OFIT för uppdatering.

Medicinskt Ansvarig Sjuksköterska (MAS)

- MAS ansvarar för att patienterna får en säker, ändamålsenlig hälso- och sjukvård av god kvalitet samt att utfärda lokala riktlinjer för munhälsovård.
- Följa upp riktlinjerna i verksamheten.

Administratör

- ansvarar för att ge behörighet till utfärdare för N-intyg i tandvårdsenhetens WEB- plats för tandvårdsintyg.
- ansvarar för att hålla registret uppdaterat

Fortbildning

Det finns ytterligare information och utbildningsmaterial gällande munhälsa i Vårdhandboken och Senior alert.

Avvikelser

Vid avvikelser från gällande rutin skall en avvikelserapport upprättas och avvikelsen åtgärdas.
Använd avsedd modul.
Vi avvikelser mot region, ska ”Avvikelserapport - Uppsökande verksamhet” användas.

Egenkontroll

Egenkontroll är systematisk uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten samt kontroll av att den bedrivs enligt de processer och rutiner som ingår i verksamhetens ledningssystem.

Bilaga/Relaterade dokument
Hänvisning finns på intranätet.